

ласа за умствен труд. Огромната част от ромските деца растат от гледна точка на европейската цивилизация в духовно ограничена семейна среда, която не може да им даде необходимите впечатления, да развие техните представи и подбуди, тяхното въображение за света такъв, какъвто го вижда и чувства европейецът. Социализацията им протича бавно, трудно, често твърде мъчително.

Навици за умствен труд у децата се създават от семейството, детската градина, подготовителния клас до постъпване в училище. За съжаление малко са ромските семейства у нас, които обръщат сериозно внимание на децата си за това. Изискването да се плащат високи такси за целодневна детска градина доведе до масов отлив на ромски деца. Практиката показва, че в училище най-добре се справят тези ромчета, които са били в детска градина заедно със свои връстничета българчета. Работата в подготовителния клас само частично може да компенсира пропуснатото в целодневна детска градина и не създава условия за равен старт за учениците от ромски произход в сравнение с останалите им връстници.

4. *Липса на положителни цели, мотиви и интереси у учениците ромчета, свързани с училището.* Какви положителни цели, мотиви и интереси може да създаде училището, когато децата растат и живеят при ужасни условия: в семействата им често се гладува системно, всички са впримчени в нечовешкото усилие на физическото оцеляване, в една стая съжителстват няколко поколения роднини, в ежедневието често липсват дори ток и вода. Трябва ли тогава да ни учудва фактът, че изследователят, идващ отвън, реагира с думите: „Влизайки от махала в махала, ние губехме усещането, че сме в България, че сме в Европа...“ (8, стр. 56).

5. *Ниското качество на учебно-възпитателната работа в обособените училища за ромски деца.* Това е съвсем естествено, следствие е от обособяването на училища за ромски деца. Мнозина биха се учудили как при нормална учебна програма, в относително добре обзаведени училища (макар в реалния случай по-често да е обратното), при висококвалифицирани учители (макар че твърде често са слабо мотивирани) качеството на учебно-възпитателната работа е незадоволително. Сигурен съм, че учудването им бързо ще се изпари, ако същите тези хора трябва да изпратят